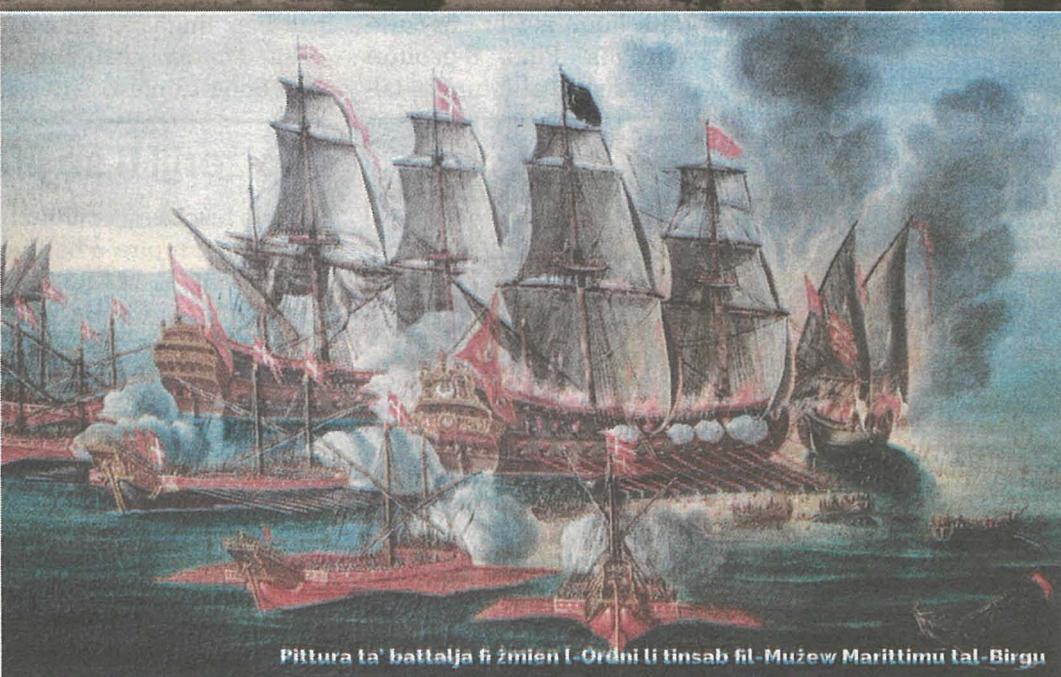
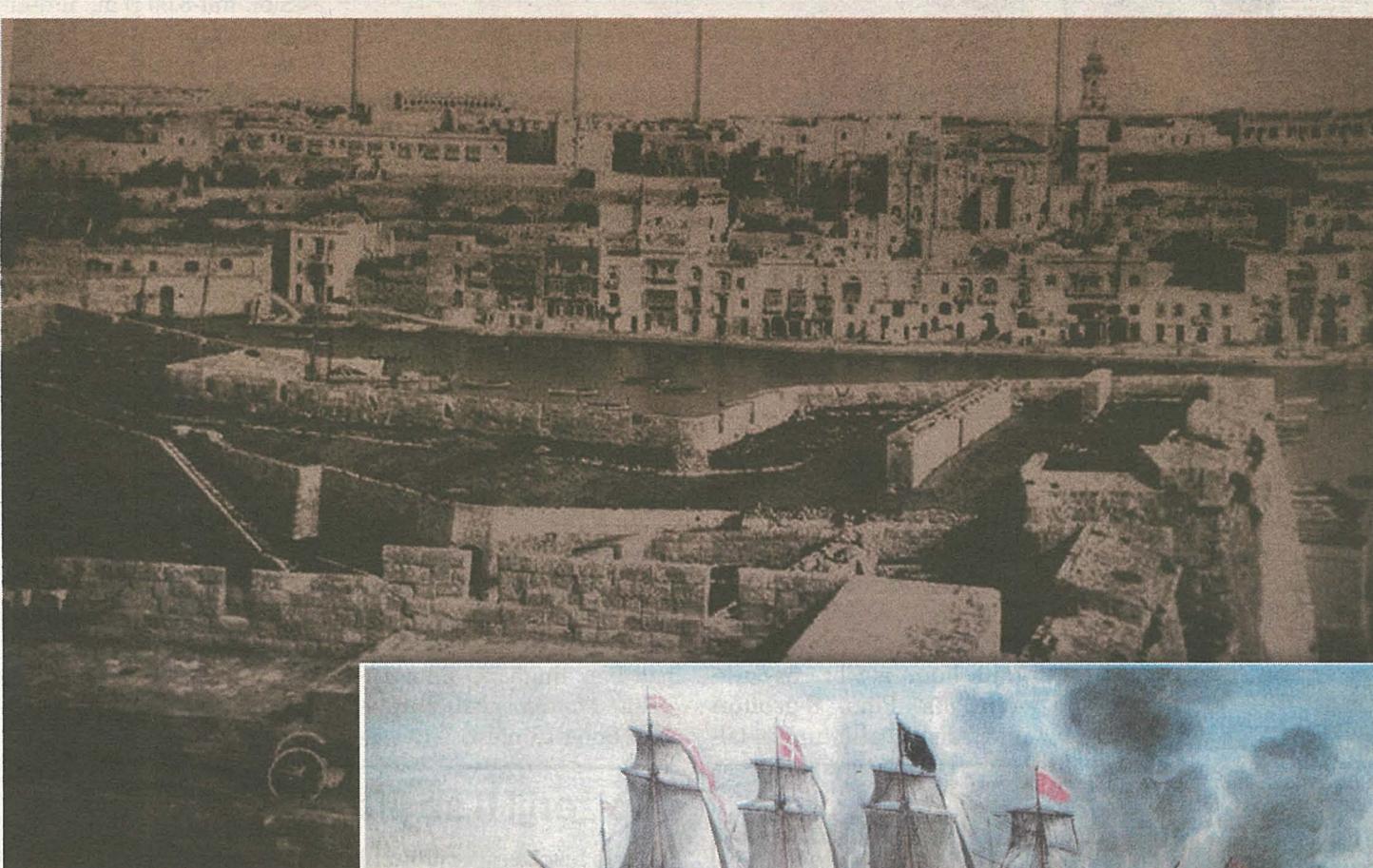

DAWRA KULTURALI MAL-PORT IL-KBIR (7)

JOSEPH SERRACINO

Pittura ta' battalja fi' żmien l-Ordnri li tinsab fil-Mużew Marittimu tal-Birgu

Matul ix-xatt tal-Birgu, li jħares lejn il-Kalkara nsibu żewġ siti storiċi oħra li tajjeb ngħidu xi ħażja dwarhom. Is-swar li jdawru l-Birgu nbnew fiż-żmien il-Gran Mastru D'omedes u lil din il-belt tawha l-isem ta' Citta Nuova – belt gdida – peress li qabilha l-Imdina kienet il-belt ta' Malta. Parti minn dawn mis-swar, eżattament wara l-iskal li jintuża biex iniżżlu u jtellgħu l-opri tal-baħar, insibu kullana ta' swar għoljin magħrufin bħala ta' Kastilja, u jekk nibqgħu mexxin matul il-moll lejn il-Kastell ta' Sant' Anglu, niltaqgħu ma' żewġ mini mħaffrin fis-sur, tefgħa ta' ġebla 'l bogħod minn xulxin li fiż-żmien l-Inglizi kienu jsejhulhom "Sully Ports", waqt li n-nies tal-lokal jafuhom bħala "l-għidha" u "l-qadima" jew inkella t-Toqba tal-Birgu.

Fuq l-ewwel minn nsibu l-Monasteru ta' Santa Skolastika – bini għoli ħafna li jiddomina dawn in-naħħat bit-twieqi tiegħi u mbarrati bil-ħadid.

Illum iddeċidejt li nitkellem fuq dawn iż-żewġ siti interessanti marbutin storiċi kament mal-istorja din il-Belt Vittoriosia u ta' pajjiżna.

IS-SWAR TA' KASTILJA

L-istoriċi jgħidulna li matul l-Assedju l-Kbir fuq is-swar ta' Kastilja – infakkarkom biss, li t-Torok biex jattak-kaw lil dawn is-swar kienu waqqfu batterija kbira ta' kanuni kbar fuq l-Għolja tas-Salvatur u batterija kbira oħra fuq l-Cholja ta' Santa Margerita biex permezz tagħha jimbopardaw is-swar tal-Birgu li kienu

faccata ta' Bormla.

SILTA QASIRA

L-attakki fuq il-Posta ta' Kastilja kienu qliel ħafna u matulhom mietu ħafna suldati, l-aktar Torok. Aktar ma beda għaddej ħin, aktar l-attakki bdew joktru u jiħraxu. F'ħin minnhom, bejn attakk u ieħor it-Torok taw-innar lill-mina li huma kienu ħaffru taħt is-swar ta' Kastilja u ma l-isplużjoni nfethet prexxa (passaġġ) fis-swar. Iżda l-kavallieri u l-suldati Maltin ma tilfux rashom, u bi qlubija kbira komplew jiddefendu is-sur f'taqtgħha ħarxa sider ma' sider ma' mijiet ta' Gannizzari Torok, li mal-isplużjoni ġrew lejn il-fetħa fis-sur u ppruvaw jidħlu fil-belt.

Fost ghajjat li jtarra x taqbid li jwaħħax l-Insara rnexxieħhom irażżu l-qilla kbira nxteħtu fuq it-Torok, li mifx-ulin bil-heġġa u l-qlubija tal-Insara reġgħu rrirraw lejn it-trunċieri tagħhom u b'hekk l-assedju mdemm fuq is-

swar tal-Posta ta' Kastilja spiċċa b'rebħa kbira għall-Insara – u sintendi din it-taqbida ħarxa u mdemmija ma waqfīx hawn...

IL-MONASTERU SANTA SKOLASTIKA

Kif accċennajt fil-bidu ta' din il-kitba, fuq il-mina tat-Teqba nsibu l-monasteru tas-sorijiet magħruf aktar bħala l-kunvent u l-knisja ta' Santa Skolastika. Din il-binja li nbniet fl-ewwel snin tal-hakma tal-Ordni tal-Kavallieri fostna, llum okkupata mis-sorijiet (Benedittini) tal-Klawsura, u li t-titular tal-knisja hu ddedikat lil Sant' Anna. Originarjament, dan il-bini kien l-isptar ewlieni tal-Ordni – bnexx hekk kif rifsu l-Birgu fl-1532.

Wara l-Assedju l-Kbir, l-Ordni kompliet bil-pjani tagħha li tibni belt gdida fuq l-gholja ta' Xebb-ir-ras, u meta daħlu fiha, mhux biss bnew il-bereg tal-kavallieri u l-knejjes li xi wħud minnhom għadna ngawduhom sal-lum, iżda ħasbu wkoll li jibnu sptar akbar – konsegwentament telqu dak tal-Birgu li spicċa abbandunat għal diversi snin.

L-istoriċi jgħidulna wkoll li snin wara, din il-binja abbandunata, bl-ghajnejha tal-Isqof Fra Tommaso Gargallo għet f'idjej is-sorijiet Benedittini li kellhom monasteru ieħor fl-Imdina. Sintendi biex jakkomoda lis-sorijiet tal-Klawsura kelli jsir xi tibdil u xogħol ta' kostruzzjoni sakemm finalment inbidel f'monasteru mill-isbaħ.

Insibu wkoll li fiż-żmien l-Isqof Mons. Michele Gerolamo Molina (1680), il-knisja u partijiet minn dan il-monasteru nbnew mill-ġdid, u ħafna familji li kienu jebitaw madwar u qrib dan il-monasteru bdew jiffrenkwetaw din il-knisja, li l-faċċata tagħha għet iddisinjata minn Lorenzo Gafa.

F'din il-knisja nsibu diversi kwadri ta' pittura li tajjeb li wieħed jagħmel referenza għalihom għax huma ta' certu preġju.

Nibda b'dak ta' San Benedetto u ta' Santa Skolastika li hu xogħol mill-isbaħ ta' Preti, il-kwadru tal-Kunċizzjoni ta' Rokku Buhagiar, il-kwadru ta' San Mikiel ta' Frangisku Zahra, il-kwadru tal-Qalb ta' Gesù u l-Qalb ta' Marija ta' Gużeppi Calleja. Sintendi, f'din il-knisja nsibu opri oħrajn sagħri x'wieħed jara u japprezzza, u għal-hekk nissu ġġerixxi lil dawk kollha li tinterressahom l-arti sagra u l-istorja religiūża ta' pajjiżna biex meta jkunu l-Birgu jżuru din il-knisja...